

Ontwerp van verslag: (Mini) Overleg Literaire Organisatoren

Datum: vrijdag 15 mei 2020
Tijd 11:00-12:00
Locatie In uw kot
Voorzitter Willem Bongers-Dek
Secretaris Aline Lapeire

Aanwezig: Silvie Moors (DE DAGEN), Sofie Verraest (Snug Harbor), An Pauwels (Curieus), Lara Rogiers (Literatuur Vlaanderen), Klaartje Vanderbauwheede (De Krook), Eddy Strauven (Het zoekend hert - The searching dear), Pascal Nicolas (Willemsfonds), Lotte Dodion (VONK & Zn), Ellen Van Tichelt (LNVN), Sofie Vandamme (De Letterie), Vincent Coomans (Stad Kortrijk), An Leenders (Creatief Schrijven), Suzanne Terhaar (Willemsfonds)

Verontschuldigd: Stefaan Goossens (Poëziecentrum), Jurgen Waegeman (Muntpunt), Roel Daenen (Stripgids), Rik Van Daele (Reynaertgenootschap), Sigrid Bousset (Herman Teirlinck Huis), Marijke Rekkers (Villa Verbeelding), Pieter Vanderhoydonck (Picturale), Ilke Froyen (Passa Porta), Jan Ducheyne (De Sprekende Ezels), Gil Geron (vzw Narrata), Bert Van Raemdonck (KANTL)

1. Agenda, mededelingen en notulen

Duur
10'

Voorzitter: dit korte OLO wordt georganiseerd om binnen de sector ervaringen in deze coronacrisis uit te wisselen en samen te zoeken naar goede voorbeelden en oplossingen.

Vanuit het BoekenOverleg is de vraag gekomen om de financiële impact van de crisis in kaart te brengen met casussen én om concrete voorstellen op tafel te leggen voor een relance van de boeken-, letteren- en leesbevorderingssector.

Dat dit geen overbodige luxe is, blijkt uit het nieuws van deze week: uitgeverij Pelckmans schrapt haar merknamen, waaronder de literaire imprint Polis, en de Boekenbeurs kan dit jaar niet doorgaan. Bij Pelckmans en Boek.be vallen ontslagen, maar het valt te verwachten dat deze gebeurtenissen ook een negatieve impact zullen hebben op auteurs en de literaire sector in z'n geheel.

- Voorstelrondje

- Notulen 10 april 2020

-> worden bij de volgende vergadering, samen met de notulen van vandaag, besproken

2. Corona: gevolgen voor de sector

45'

Financiële impact

- Creatief Schrijven heeft de financiële impact al in kaart gebracht; dat veel cursussen niet kunnen doorgaan leidt uiteraard tot een groot verlies. Ze doen een begrotingsherziening, maar zoals het er nu uitziet zullen geen ontslagen vallen.

We ontplooiën online initiatieven en hebben onze docenten daar ook warm voor gemaakt; deze kennen een groot succes. Enkele van deze initiatieven zijn betalend en ook daar is vraag naar. Alleen bieden erg veel kunstenaars en organisaties gratis content aan: dat is mooi, maar het kan ook gevaarlijk zijn voor de sector...

- deBuren is in de eerste jaarhelft al 10.000 euro aan ticketinkomsten mislopen. Ook binnen internationale residentie- en talentontwikkelingsprojecten en ons fonds Grensverleggers dreigen we tienduizenden euro's niet binnen te krijgen dit jaar.

Wij maken veel van onze online programma's (leesclubs, de leesateliers van Besmette Stad) betalend en zien dat dit niet afremt. Consumenten vinden het logisch om ook voor een online ervaring te betalen. <https://www.deburen.eu/magazine/2723/besmette-stad-meer-dan-60-kunstenaars-antwoorden-op-de-crisis>

deBuren probeert zo veel mogelijk van onze programma's te transformeren in plaats van uit te stellen, zodat we makers kunnen blijven ondersteunen en nieuwe initiatieven kunnen plannen in het najaar. Ook trachten we solidair te zijn met de sector, bv. door de boeken voor leesclubs bij onafhankelijke boekhandels te bestellen in de plaats van rechtstreeks en met korting bij de uitgever.

- VONK & Zonen ziet een grote daling in de projecten die zij met CC's organiseren op basis van een uitkoopsum. Deze partners zijn zelf digitale initiatieven aan het opzetten en coproducties voor het najaar zijn een groot vraagteken geworden.

Gevoelsmatige impact

- De Letterie voelt een groot verschil met de toestand tijdens onze vorige vergadering in april. Dit gaat niet meer over enkele maanden, maar over een jaar en misschien nog meer.

Ook bij het publiek is er een mentaliteitswijziging: quasi alle deelnemers meldden zich al af voor een schrijfreis in oktober. De Letterie vreest dat mensen nog een tijd niet gaan samenkomen, zelfs als het wel mag. Anderen treden dit bij.

- Curieus hield zich afzijdig over de financiële impact, omdat veel van hun evenementen gratis zijn en er dus geen gederfde ticketinkomsten zijn. Wel zitten we met de handen in het haar over de organisatie van evenementen. Dat het Feest van het Falen in maart geannuleerd werd, sprak voor zich, maar nu dreigt het ook moeilijk te worden om Het Festival van de Gelijkheid te organiseren.

Een sociaal-artistisch festival mikt op een warme sfeer, ontmoetingen, gezellige drukte. Dat rijmt niet met social distancing. We willen het vermijden dat we nu sprekers boeken die we dan achteraf moeten annuleren: dat zou niet fair zijn.

We berekenden al hoeveel mensen we volgens de social distancing-principes in zalen zouden kunnen krijgen; dat gaat dan om 20 man. Zo kun je geen geborgen sfeer en een uitwisseling tussen spreker en publiek creëren.

- LNVT vertegenwoordigt zichzelf, maar ook de auteurs die ze begeleidt, zoals Tom Lanoye, Maud Vanhauwaert en Carmien Michels. De vorige keer vertelde ik al hoe events in het voorjaar massaal geannuleerd of uitgesteld worden.

Maar de impact voor makers gaat verder:

- De inkomsten uit boekroyalty's dalen: boeken vinden minder lezers of lanceringen worden uitgesteld; nu uitgevers en beurzen het moeilijk krijgen, dreigt dit nog erger te worden
- Auteursrechten uit theaterteksten komen niet binnen
- Podiumperformances kunnen niet doorgaan: van kleine cafés tot grote zalen
- Auteurslezingen vallen weg
- Workshops in scholen vallen weg
- Inkomsten uit leenrecht dalen

Daarbovenop doen auteurs vaak schrijfwerk op maat, waarvoor nu een overaanbod dreigt, of zijn ze actief als freelance theatermaker, acteur, curator, jurylid... De hybride praktijk die velen hebben uitgebouwd om rond te kunnen komen, komt aan verschillende kanten onder druk te staan.

Daarnaast deel ik het gevoel van Creatief Schrijven dat de *live* energie tussen mensen nodig is om iets teweeg te brengen. Sorry dat ik niet positiever kan zijn.

- Stad Kortrijk had auteurs vastgelegd voor het Memento Festival in 2020 en voelt de noodzaak om zich te engageren voor de auteurs die waren vastgelegd. Ik ben op zoek naar manieren waarop we auteurs kunnen blijven engageren binnen de missie van onze organisatie, naar een zinvolle investering van onze middelen.

Wij leggen ons nu toe op het stimuleren van schrijverschap en engageren auteurs om jonge talenten te begeleiden. Maar nu de uitgeverijen het moeilijk krijgen, valt af te wachten of deze pre-debutanten nog wel kansen zullen krijgen.

Ook de uitwisseling die we hadden gepland met het Tilt Festival in Nederland staat onder druk door de crisis en de precaire politieke context in Brabant.

- De Letterie verzucht dat het niet duidelijk is wat al dan niet mag. Ik had van alles gepland voor augustus in Oostende en dacht aan alternatieven in de buitenlucht, maar de burgemeester lijkt dit nu te verbieden. Kun je een schrijfcursus voor 15 mensen een 'evenement' noemen?

- Snug Harbor erkent dat er veel terechte bezorgdheid is en wil graag dat er als literaire sector actie wordt ondernomen. Maar laten we ook op zoek gaan naar mogelijkheden.

Een positief teken vind ik dat betaald wordt voor online literaire evenementen. Ik wil ook een lans breken voor het online literaire gebeuren. Onverwachte ontmoetingen en intimiteit kunnen online gecreëerd worden, bleek uit mijn ervaringen. Met Snug Harbor konden we ook ons publiek verbreden en Lydia Davis uitnodigen, wat normaal gezien onmogelijk zou zijn voor ons.

Ik wil nog een tip meegeven: er is een verschil tussen een live-evenement op Facebook en een Zoom-link, waarbij mensen zich meer betrokken voelen bij het evenement.

Voor auteurs kan dit ook een mooi alternatief zijn; ik citeer een spreker: "Alma and I are still in the glow of our Snug Harbor reading and discussion. We'd never done such a reading, and how much more personal and cozy it was— I loved seeing the faces of our audience close up, seeing them drinking and eating (and feeding a baby!) and in general seeing more of them as persons because of the surroundings of their homes. I think I'm spoiled and don't want to give readings in any other way! "

- deBuren voegt daaraan toe dat zij ook voor het eerst een Vlaams-Nederlands publiek konden bereiken, door betalende online leesclubs via Zoom. Deze ontmoetingen tussen lezers zouden anders niet plaatsvinden.

- LNVT ziet zeker de opportuniteiten van het online gebeuren, maar vreest dat dit structureel geen oplossing zal bieden. Dit is geen volwaardige alternatieve inkomstenbron voor auteurs.

- Het zoekend hert is filosofiehuis en organisator van De maand van de filosofie, dat nu in juni georganiseerd zal worden. Wij willen daarnaast een project starten dat filosofisch focust op de huidige problematieken. Dit krijgt digitaal vorm, tot wanneer dit sociaal weer mogelijk is. We vragen

18 denkers en essayisten: met welke filosofie kunnen we verder? Er zullen 9 digitale programmadagen in lijn worden gebracht, 1 per maand en ten slotte een live event met slotmanifestatie (30/05/2021) met internationale denkers.

Wij hebben hiervoor een subsidieaanvraag lopen, maar hopen hiervoor ook op partners, aangezien we geen subsidies ontvangen. Qua inkomsten rekenen we op vrijwillige bijdragen; het slotevent wordt betalend en zal wellicht in de buurt van het Middelheimpark plaatsvinden.

Welke overheidsmaatregelen gebruiken we en welke zouden we willen?

- deBuren maakt gedeeltelijk gebruik van technische werkloosheidsregeling (in overleg) en ouderschapsverlof (idem)

- LNVT plaatste een medewerker op tijdelijke werkloosheid. Veel schrijvers zijn blij met het overbruggingskrediet voor zelfstandigen, maar er is een grote nood bij schrijvers die met interimcontracten werken. Zij vallen tussen alle regelingen in en zijn dubbel kwetsbaar. Kunstenaarscoöperatie Smart is wel op zoek naar manieren om toch een compensatie te bieden.

LNVT stelt voor dat kunstenaars die op interimbasis werken ook aanspraak moeten kunnen maken op een soort overbruggingskrediet; ze kunnen bewijzen dat zij normaal gezien optredens hebben.

-> LNVT bezorgt nog aanvullende informatie hierover aan het OLO

- De Letterie maakte als zelfstandige in bijberoep op geen enkele regeling aanspraak, omdat zij net is begonnen en nog geen cijfers van voorgaande jaren kon voorleggen. Zij is weer voltijds als docente beginnen te werken en hoopt verlegt de focus voor De Letterie naar voorjaar 2021.

Andere kleine initiatieven hebben die kans niet en worden in de knop gebroken.

-> De Letterie bezorgt voorbeelden hiervan aan het OLO

Goede voorbeelden

- De Letterie feliciteert DE DAGEN met De Boekendokter

-> DE DAGEN dankt en vult aan dat zij merken dat er nood aan is; ook het succes van Dichters van wacht toont dat aan

DE DAGEN organiseert nu ook onlinesessies om samen te lezen en bv. een leesavond met Joke van Leeuwen, die daarvoor ook vergoed wordt. Ik vind online initiatieven als Snug Harbor en van auteurs zelf (bv. Auke Hulst) ook bewonderenswaardig. Als er enige intimiteit en exclusiviteit aan zit, vind ik dat het geld waard.

Ik denk wel dat wij gratis blijven werken, omdat wij mikken op kwetsbare lezers. Wij zijn ook erg blij dat partners ons blijven betalen hoewel we geen live evenementen meer organiseren: de meerwaarde wordt toch gezien.

Oproep: wie op zoek is naar lezers bij (online) initiatieven, mag contact met ons opnemen.

- deBuren pikt daar meteen op in. Met Besmette Stad startten zij een groot, multidisciplinair project op, waarbij kunstenaars een artistiek antwoord bieden op het werk van Paul van Ostaijen. Daarbij horen ruim 30 online leesateliers, waarbij Matthijs de Ridder telkens een gedicht uit *Bezette Stad* bespreekt met het brede publiek. Er is al een gratis tarief voor kunstenaars, maar voor lezers van DE DAGEN is dit zeker ook mogelijk!

- VONK & Zonen wil een eigen project toelichten. Met Gedichtenkrans / Fleurs de funeraïlles kunnen nabestaanden een gedicht aanvragen dat op maat van een overledene wordt geschreven. We lopen nu wel aan tegen de moeilijkheid aan dat we dichters hiervoor uiteraard willen betalen, maar dat onze middelen opdrogen. We willen voor dit type project geen geld aan de families vragen en zijn op zoek naar partners (gemeentebesturen, uitvaartsector, culturele sector) om dit project voor te zetten.

- Enkele goede voorbeelden in de chat:

* LNVT tipt Skagens WhatsAppvoorstelling: <https://www.skagen.be/nl/voorstellingen/watchapp-1>

* De voorzitter vult aan dat ook een theatermaker als Maarten Westra Hoekzema speelt via Zoom

* Curieus haalt ook een voorbeeld uit het theater aan: Laura Van Dolron die 'Een antwoord op alle vragen' heeft herdacht -> privé-optredens, livestream, brieven met haar publiek op maat

* Stad Kortrijk vermeldt voorleesproject The Poets Society:

https://www.instagram.com/the_poetsociety

3. Wat verder ter tafel komt

5'

* Het zoekend hert nodigt iedereen uit om zich te engageren voor De Maand van De Filosofie, dat het organiseert in samenwerking met de 4 universiteiten. Onze volgende bijeenkomst zal op 13/06 plaatsvinden via Zoom.

De boeken van Alicja Gescinska en Annelies Verbeke die verschijnen in de context van De Maand van De Filosofie kunnen verdeeld blijven worden.

* LNVT maakt nog kort de bedenking dat de eindconsument via het internet rechtstreeks de weg vindt naar de kunstenaar voor de aankoop van boeken, schrijfoverdrachten en optredens. De tussenpersonen en -organisaties worden zo omzeild; dat kan een zorgwekkende tendens zijn.